

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו שבת פרשת ואתחנן - עקב תשע"ז לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון תתקצ"ב

בסעודה שלישית - פ' ואתחנן

בקעמפ מתיבתא נחלת יעקב וויען - לאק שעלדריק

יוסף, למה נאמר, והלא כבר נאמר בן מנשה, אלא לומר לך, יוסף חבב את הארץ, שנאמר (שמות יג-ט) והעליתם את עצמותי וגו', ובנותיו חבבו את הארץ שנאמר תנה לנו אחוזה ע"כ.

ולכאורה יש להבין דמנא לן מזה דיוסף חיבב את הארץ, הא ידעינן גודל הניחא רוחא שיש להנפטר במה שמבקרין על קברו ומתפללין עליו, והוא לעומתו מעורר רחמים למעלה על משפחתו, וכמו שמצינו ברחל אמנו שמטעם זה נקברה בדרך (רש"י בראשית מח-ז). ומעתה כיון שישראל יצאו ממצרים ויכנסו לארץ, וה' אמר לא תוסיפון לשוב בדרך הזה עוד (דברים יח-טז), על כן רצה שיעלו עצמותיו עמהם, ומנא לן שמחמת חיבת הארץ ביקש כן.

ונראה דהנה בוזהר הק' (פ' ויחי רכו). התרעם, על מה שמעלין מתים לקברם בארץ ישראל, שעליהם כתיב (ירמיה ב-ז) ותבואו ותטמאו את ארצי, ונחלתי שמתם לתועבה ע"ש. וכן הוא בירושלמי (כלאים ט-ג). ואם כן איך העלו את יעקב ואת יוסף ממצרים לקברם בארץ ישראל, ועיין בשל"ה הק' (פ' ויחי) בזה.

מתחילין בשבת זו לקרוא 'שב דנחמתא' (תוס' מגילה לא: ד"ה ראש). וכתוב בלבוש (סימן תכח) דמבואר במדרש (שהש"ר א-ב) שהמשיל גלות ישראל לבין האומות, למלך שנשבה עם בניו וחתניו ועמו כולו, ונשארה המלכה שכולה וגלמודה ימים ושנים, ואחר כך מבשרים אותה על חזרתם ומתנחמת. כך המלכה היא ירושלים, שתתבשר על חזרת השכינה וכנסת ישראל. והשבעה נחמות הם, החזרת הבנים ובנות והכלות והחתנים ואחיה ואחיותיה, וחזרת המלך הוא הקב"ה עם כל העם ע"כ.

ויש לומר עוד בזה, ונקדים לבאר מה שסידרו חז"ל שבהתחלת ימי המצרים אנו קורין בתורה פרשת פנחס, ובסיומה קורין פרשת ואתחנן, והוא כי בהיות שבימים אלו אנו מתאבלים על חורבן בית מקדשינו, ועומדים ומצפים שינחם ה' כבר את עמו ישראל, על כן אנו קורין פרשיות אלו, שבהם אנו קורין חביבותן של ישראל אל ארצנו הקדושה. - הנה בפרשת פנחס מספרת התורה על חלוקת הארץ לשבטי י-ה, ואמר הכתוב, ותקרבנה בנות צלפחד וגו', למשפחת מנשה בן יוסף וגו', תנה לנו אחוזה בתוך אחי אבינו (במדבר כז-א). וברש"י למשפחת מנשה בן

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

ברגשי גיל ושמחה ומתוך שבח והודי' להשי"ת, הננו מגישים מעומקא דליבא, ברכת מזל טבא וגדיא יאה, קדם עטרת ראשנו

~ כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ~

לרגל השמחה השרויה בהכנסת נכדו היקר הב' יהושע ני"ו לעול התורה והמצות

בן חדב"ן הרה"ג רבי אהרן ישעי' ראזנער שליט"א ראה"כ בוומס"ב ודומ"ץ סאמבאטהעלי

יהא רעווא שיזכה לשובע שמחות ורב תענוג ונחת דקדושה מכל יו"ח מתוך בריות גופא ונהורא מעליא עד ביאת גוא"צ בב"א.

ויש לומר דהנה ידוע מספרים הקדושים כי האדם הוא במקום מחשבתו, ושורש הדברים מצינו להלכה בעירובי תחומין, דכיון שדעתו הוא שם, הרי זהו שביתתו וכאלו היה שם בפועל, ומהני להתיר אפילו איסור תורה למאן דאמר תחומין דאורייתא (עירובין ז.). ובדברי יואל (פ' תולדות תרמח) כתב לבאר דזהו הענין שאמרו (ברכות ל:) היה עומד בחוץ לארץ יכוין לבו כנגד ארץ ישראל שנאמר (מלכים א ת-ד) והתפללו אל ה' דרך העיר אשר בחרת וכו' ע"ש. דכיון שמכוין לבו אל הקודש, נחשב לו כאילו הוא באמת עומד בארץ ישראל במקום המקדש, ויש לו זכותא דארץ ישראל שיקובל תפלותיו. ולכן אמרו (כתובות עה.) דאחד הנולד בה ואחד המצפה לראותה זכותן שוה ע"ש. ובתורת משה (ריש פרשת וישלח) כתב, דאף על פי שהגופות נדו מתוך ארצם הקדושה, מכל מקום מחשבתם מקושרת לארץ ישראל ע"ש.

ומעתה יוסף הצדיק, הן אמת שמכרוהו אחיו למצרים בהיותו בן שבע עשרה שנה, מכל מקום עיניו ולבו היו תמיד כל הימים לארץ הקדושה, ולא הסיח דעתו ממנו, עד שגם בהיותו במצרים היה נחשב כאילו יושב בארץ ישראל, ועל כן שפיר הותר לו להעלות עצמותיו לארץ ישראל, כי גם מיתתו היה בארץ ישראל. וזהו הראיה שחיבב יוסף את הארץ, דכיון שצוה והעליתם את עצמותי מזה אתכם, ואין מעלין מת לארץ ישראל, אלא על כרחך שחבב את הארץ כל ימיו, ומחשבתו היה תמיד על ארץ ההוא, ועל כן שפיר הותר להעלותו לארץ ישראל.

וכמו כן יש להעיר במה שאמרו שבנות צלפחד חיבבו את הארץ שביקשו נחלתם בארץ, ולכאורה אין הכרח לזה, דיתכן שתאוות הממון בערה בהם, לקבל נחלה בארץ, ולא יצטרכו להיות נע ונד בארץ, לשכור מקום דירה לעצמם. אמנם הרי הם אמרו למשה, אבינו מת במדבר, והוא לא היה בתוך העדה הנועדים על ה' בעדת קרח, כי בחטאו מת (כזג.). וברש"י רבי עקיבא אומר מקושש עצים היה, ורבי שמעון אומר מן המעפילים היה (שבת צו:) ע"כ. ואם כן הרי מת אביהם בשנה הראשונה שהיו ישראל במדבר, וכבר עבר מאז קרוב לארבעים שנה. והרי אמרו (בכורות ה:) אין לך כל אחד ואחד מישראל שלא היה עמו בצאתם ממצרים תשעים חמורים לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים ע"ש. ואם כן למה לא תבעו ירושתם בשעת מיתתו, ועל כרחך שרק חיבוב הארץ עורר אותם לבקש נחלה.

על כל פנים בהתחלת ימי המצרים אנו קורין פרשה זו לעורר גם את לבבנו לחבב את ארצנו, ולבקש רחמים מעומק הלב, שיחזיר ה' שכינתו לציון. וכמו כן בסיומה קורין פרשת ואתחנן, איך התגעגע משה לכניסת הארץ, ושפך שיח לפני קונו בתקט"ו תפלות, אעברה נא ואראה את הארץ, ולא נתנחם עד שיכריזו ה' נחמו נחמו עמי.

*

והנה התחיל משה תפלתו, אתה החילות להראות את עבדך וגו', אשר מי א-ל בשמים ובארץ וגו', אעברה נא ואראה (ג-כד). ולכאורה מהו קשר הדברים, אשר בשביל שהתחיל להראותו את גודלו, על כן רוצה להכנס לארץ הטובה. ונראה דהנה בתורת משה (בפרשתנו כו.) כתב, דקדושת ארץ ישראל קדושה יותר מהשמים של חוץ לארץ ע"ש. והנה עד כמה מגיע קדושת השמים אין לנו השגה, מקום שאין בו שום דבר גשמי, מדור של מלאכי מעלה שמברכין ומשבחין ומפאריין. ואם קדושת ארץ ישראל עדיפא יותר, נוכל לשער כבר עד כמה עמוקה קדושתה עד אין ערוך. והנה לטעום קדושה העליונה של השמים, לא זכה ילוד אשה רק משה רבינו, אשר העלהו ה' שמה ארבעה חדשים. ועל כן השתוקק ביתר שאת ויתר עז לזכות לטעום גם קדושת הארץ. וזהו שאמר, אתה החילות להראות את עבדך וגו', אשר מי א-ל בשמים ובארץ וגו', זכיתי שהראת לי גם גודל כבוד קדושתך בשמים, על כן גם אעברה נא ואראה את הארץ הטובה, שהיא המדריגה בקדושה העולה במעלתה עוד יותר מן השמים שהראיתני.

*

הנביא מקונן על גלותם של ישראל, ואמר (איכה א-י) ראוה צרים שחקו על משבתיה. וברש"י שהיו שובתין בגולה בשבתות וימים טובים ושומטים בשביעית, והיו העכו"ם משחקים עליהם ואומרים, שוטים, בארצכם לא שמרתם, ועכשיו בגולה תשמרון ע"כ. ויש להבין כי בשלמא שמיטה היא מצוה שתלויה בארץ, ועל כן אם בארצכם לא שמרתם, עכשיו למה אתם שומרין אותה. אבל שבת היא מצוה שבגופו, ולא תלוי במקום, וחיובה שוה בכל העולם, ומאי עדיפותא שביתת שבת בארץ יותר מבגולה. – גם להבין מה שאמרו במשנה (אבות ה-יא) גלות בא לעולם על שמיטת הארץ, למה יצתה מצוה זו משאר המצוות, שעבורה חייבים גלות.

ונראה בהקדם לבאר מה שנאמר במצות שמיטה, כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם, ושבתה הארץ שבת לה; שש שנים תזרע שדך וגו', ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ (ויקרא כה-ב). ולכאורה האי 'ושבתה הארץ שבת לה', היא שלא במקומה, כי זהו רק אחר שש שנים תזרע שדך, ולא כאשר 'תבואו אל הארץ'. וגם להעיר שמתחלה אמר ושבתה הארץ 'שבת' לה; ושוב אמר 'שבת שבתון' יהיה לארץ.

ויש לומר דידוע שכל דבר ישנו בעולם ושנה ונפש (ספר יצירה). והיינו שכל דבר אנו מוצאין זה כנגד זה, הן באיזה מקום בעולם, והן באיזה זמן בשנה, והן בנפש האדם שהוא גם כן עולם מלא. ולדוגמא, ענין הקדושה, ישנו בזמן, ימי חול ושוב ימים של קודש שבתות וימים טובים. וישנו בעולם, כי חוץ לארץ חול, וארץ ישראל מקודשת מכל הארצות בעשרה סוגין של קדושה (כלים ו-א). וכן יש בנפש, נפשות האומות חול, ונפשות ישראל קודש, ויש בזה כמה מדריגות זו למעלה מזו. וכאשר נכנס הכהן הגדול ביום הכיפורים בקדשי קדשים, נתעלה הקדושה בסוג היותר גדול, כי הכהן גדול מובחר הקדושה בנפש, ויום הכיפורים יום הקדוש ביותר בשנה, ובקודש הקדשים מקום הקדוש היותר בעולם, אשר לא יבוא בכל עת אל הקודש.

וכמו כן יש בחינה של שבת בעולם שנה ונפש. בהשנה, ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש. ויש בחינת שבת בנפש, ומה ה' צדיקים שהם בחינת שבת דכולא שתא (זוה"ק ח"ג טו). והיינו שיש נפשות שהם בחינת חול, ושוב יש נשמות קדושות בבחינת יום טוב, ועליהם יש נשמות בחינת שבת, העולה בקדושתה גם על יום טוב. וזהו שנאמר במחלוקת קרח, ויקומו לפני משה וגו', נשיאי עדה 'קרואי מועד' אנשי שם (במדבר טו-ג). והיינו שלא היו הנשיאים הללו אנשים פשוטים, אלא הם 'קרואי מועד', שנפשותם היה בבחינת מועד.

וכמו כן יש בחינת שבת גם בעולם, והיא ארץ ישראל, וכדאיתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק יט) שבעה ארצות הן, ונבחר מהן ארץ ישראל לחלקו של מקום, ואם כן ששת הארצות הם חול, וארץ ישראל היא השבת של עולם. ונראה דזהו הענין אשר קודם שכבשו ישראל את ארצו הקדושה, כבשו מתחלה ארץ סיחון ועוג בעבר הירדן. כי במצות שבת יש מצוה להוסיף מן החול על הקודש

בתחלתה, ועל כן גם בבחינת שבת בעולם, הוסיפו מתחלה עבר הירדן, כתוספות שבת על ארצו הקדושה. וכמו כן יש מצות תוספת שבת בסופה, ועל כן מה שהיו כובשים ישראל מחוץ לארץ אחר כבישת הארץ, היתה בה קדושה כמו קדושת ארץ ישראל (תוספות גיטין ח. ד"ה כיבוש).

וכמו כן יש בחינת תוספות שבת בנפש, כי נפשות בני אדם הפשוטים הם כחול נגד נפש התלמיד חכם שהוא בבחינת שבת, והמחבר עצמו לתלמיד חכם, ומהנהו מנכסיו, הרי בדיבוק חכמים הוא מתחבר עמו ונעשה תוספת שבת, שמוסיף החול על הקודש. ויש בזה שתי דרגות, חדא, שמחזיק תלמיד חכם בתחלתו שיוכל להתעלות, שיהא לבו פנוי מדאגת פרנסה שישתלם נפשו בתורה, וזהו תוספות שבת בכניסתו. שנית, שאחר שנתעלה כבר התלמיד חכם במדריגתו, ובידו להרביץ תורה ולהעמיד הדת על תלה, הוא עומד לימינו שיוכל למלאות שאיפתו, וזהו תוספת שבת מלאחריו. ושניהם מתקדשים בקדושת השבת.

ומצינו בשבת, שעכו"ם ששבת חייב מיתה (סנהדרין נח:), ואין לגוי שום קשר עם השבת. כמו כן היא בבחינת שבת בעולם, שהיא ארץ ישראל, שמצות ה' היא בכניסתם לארץ, והכית את כל זכורה לפי חרב וגו', לא תחיה כל נשמה (דברים כ-ג). ועל דרך זה הוא בבחינת שבת בנפש, שהם התלמידי חכמים, שאמר הכתוב עליהם, וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך (שם כח-ז), שלא יתקרב עליהם גויי הארץ. וכמו שאמר יצחק, הקול קול יעקב והידיים ידי עשו (בראשית כז-כב), בזמן שקולו של יעקב נשמע אין הידיים ידי עשו (ב"ר סה-ב).

ועל דרך זה מצינו בארץ ישראל, שאמרו חז"ל (גיטין נו). שבזמן שיושבין עליה רווחא, ומקום שמחזיק כעת רק קנה, היה בה עיר של ששים רבוא ע"ש. וכמו כן לעתיד, עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות (פס"ד א-ג). וכמו כן היא בשבת, שלעתיד יהא עולם שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים (תמיד לג:). ואמרו (שבת קיח). כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים [כלומר אין לה קץ] שנאמר (ישעיה נח-יד) והאכלתיך נחלת יעקב אביך וגו', כיעקב שכתוב בו (בראשית כח-יד) ופרצת ימה וקדמה צפונה ונגבה ע"ש.

והיוצא לנו מזה כי ארץ ישראל היא בחינת שבת בעולם. ולכן שפיר אמר הכתוב כי תבואו אל הארץ וגו',

וזהו הענין שנאמר בארץ ישראל, ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה תמיד וגו' (דברים יא-יב). וברש"י והלא כל ארצות הוא דורש, שנאמר (איוב לח-כ) להמטיר על ארץ לא איש, אלא כביכול אינו דורש אלא אותה, ועל ידי אותה דרישה שדורשה, דורש את כל הארצות עמה ע"כ. והיינו כי מצינו בשבת, שכל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין (וזה"ק ח"ב פח:), ומינה מתברכין כל שתא יומא דשבתא. הרי דהקב"ה אינו מברך אלא את יום השביעי, וכמו שנאמר (בראשית ג-ג) ויברך אלקים את יום השביעי, ומברכה זו מתפשטת ברכה לכל הימים של חול. כן היא בשבת של בחינת עולם, אין הקב"ה דורש אלא אותה, ומדרישה זו נדרשת כל הארצות. ועל דרך זה היא גם כן בבחינת שבת של נפש, שהמה הצדיקים, כל העולם כולו ניוון בשביל חנינא בני (תענית כד:), הצדיק מוריד ההשפעה למטה, וממנו מתחלקת לכל העולם כולו.

בסעודה שלישית - פ' עקב

בעיר סט. מאריין - שווייץ

פת בסלו למי שאין לו פת בסלו [אוכל היום ודואג על למחר] ע"ש.

אמנם עינוי זה לא היתה כדי לצערם, והגם שלפי שעה נתענו, מכל מקום היה בזה טובה עצומה להם, שעל ידי זה נתקרבו לה', לישא עיניהם למעלה, להיות כולן מכוונים את לבם לאביהם שבשמים. וכמו שהמלך שפוסק מזונות בנו בכל יום, הוא עושה כן מגודל אהבתו לבנו, שיוכלו ליהנות זה מזה בקבלת פניו יום יום, כן עשה ה' לישראל עם ירידת המן. ועל כן אמר, ויענך וירעיבך ויאכילך את המן, כי היה בזה עינוי ורעבון, שאין לו פת בסלו על למחר. אמנם וידעת עם לבבך, כי כאשר ייסר איש את בנו, כמו שהמלך מייסר את בנו לפסוק מזונותיו מדי יום ביומו, שזהו מגודל אהבתו על בנו, כן ה' אלקיך מיסרך. והמאכילך מן במדבר למען ענותך, אם כי לפי שעה נראה זאת לרעה, שאין לו פת בסלו, מכל מקום יש בזה טובה עצומה, להטיבך באחריתך, שסופה גורמת שיכוונו כולם לבם לשמים, שזהו התכלית האמיתית של ימי חיי האדם.

ומזפת חותך על זה מצינו בחטא אדם הראשון, שנתקלל הנחש, ועפר תאכל כל ימי חיך (בראשית ג-ד).

ושבתה הארץ שבת לה', שבכניסת ישראל לארצם, אז יומשך עלה קדושת שבת בעולם. וכאשר יגיע שנה השביעית, אז 'שבת שבתון' יהיה לארץ, תהא אז שבת בכפליים, בעולם ובשנה. וכמו שבקדושה, כאשר בא הכהן הגדול ביום הכיפורים לקודש הקדשים, היתה הקדושה באופן נעלה, בעולם ובשנה ובנפש יחד. כן בכניסת ישראל לארץ, כשתגיע שבת של הימים, ושבת של השנים, תתאחד שבת שבנפש המה ישראל, עם שבת שבעולם היינו ארץ ישראל, עם השבת שבשנה, ומתעלה בחינת השבת ביותר. ולכן גלות בא על שמיטת הארץ, כי בשעה שהם יושבים בארץ, שהיא בחינת השבת, ומחללין עליה שביעית, השבת שבשנה, הפגם עצומה ביותר. ועל כן היו האומות שוחקין על משבתיה, שבהיותם בארץ ישראל שהיא בחינת שבת, לא שבתו עליה שבתותיה, ועכשיו בגלות בארץ חול, הם שומרים שבתותיה.

ויענך וירעיבך ויאכילך את המן וגו', וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלקיך מיסרך (ח-א). והכפיל הדברים, המאכילך מן במדבר וגו' למען ענותך ולמען נסותך, להטיבך באחריתך (ח-ז). ועיין בחתם סופר (לו. ד"ה שמלתך).

ולתוספת ביאור, הנה אמרו חז"ל (יומא עו.) שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחי מפני מה לא ירד להם לישראל מן פעם אחת בשנה. אמר להם אמשול לכם משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שיש לו בן אחד, פסק לו מזונותיו פעם אחת בשנה, ולא היה מקביל פני אביו אלא פעם אחת בשנה. עמד ופסק מזונותיו בכל יום, והיה מקביל פני אביו כל יום. אף ישראל מי שיש לו ארבעה וחמשה בנים, היה דואג ואומר שמא לא ירד מן למחר ונמצאו כולן מתים ברעב, נמצאו כולן מכוונים את לבם לאביהן שבשמים ע"כ. ואם כן בירידת המן היה עינוי לישראל, הגם שהיו טועמין בו כל הטעמים, מכל מקום לא היה להם ממנו רק לפי הצורך של אותו יום, שלא העדיף המרבה, ואיש לפי אכלו לקטו. וכאשר הותירו ממנו עד בוקר, וירם תולעים ויבאש (שמות טו-כ). וכמו שאמרו חז"ל (שם עד:), למען ענותך, אינו דומה מי שיש לו

זה שלח עליהם הנחשים וינשכו את העם, להתבונן מהנחש, שדבר זה שהם מבקשים כעת, זהו עוצם קללתו של הנחש, שניתן לו מזונו בכל מקום שימצא, ועפר תאכל כל ימי חייו, שלא יצטרך לקבל פני קונו. וצוה למשה לעשות נחש נחושת, והיה אם נשך הנחש הקדמוני את איש, להתאונן על לחם מזונו שנחסר לו, והביט אל נחש הנחושת וחי, בהסתכלותו והתבוננותו על הנחש, יחיה מנשיכתו.

*

והנה בן המלך החכם, כאשר הוא משכיל הסיבה שאביו פוסק לו מזונו בכל יום, אומר לאביו, הבנתי היטב כוונתך הטמונה בזה, למה לך לענות אותי שלא יהיה לי פת בסלי, תן לי חזרה על כל השנה כולה, ותראה שאני אקבל את פניך אפילו פעמיים בכל יום. וכן אנו מבקשים מאת ה', תן לנו בהרחבה על כל השנה כולה בפעם אחת, ואף על פי כן לא נגרע מלבוא לקבל פניך גם שלש פעמים בכל יום, ערב ובוקר וצהריים. ולעולם יקדים אדם תפלה לצרה (סנהדרין מד:), לא צריכין לבוא ולהתחנן כאשר חסר לנו, אלא בשעה שיש לנו כל טוב, להרבות בתפלה שלא יחסר זאת ממנו גם להלאה, ותפלה כזו בקל יותר להתקבל, בעוד שעדיין לא יצא הקיטרוג למעלה.

*

והנה הנהגה זו להמטיר לחם רק ליומו היה רק בעת היותם במדבר, בתחלת עשייתם לגוי ביציאת מצרים, הרגיל ה' אותם ארבעים שנה במדה זו, כדי שיהא קנין בנפשם לבקש על לחמם ולקבל פניו על זה בכל יום, ויכירו כי לא כחם ועוצם ידם עושה חיל, אלא על כל מוצא פי ה' יחיה האדם. אבל אחר שקיבלו כבר ההבנה בזה, עד כמה חביבה היא קבלת פני המלך בכל יום, שוב הכניסם לארץ ישראל, אשר לא תחסר כל בה, והזהירם משה שלא ישכחו לעולם ההנהגה שהיה בהמדבר.

ואמר להם שוב בפרשתנו (ח-יא), השמר לך פן תשכח את ה' וגו', פן תאכל ושבעת', היינו שישתנה המצב שהיה במדבר, שהיה חסר השביעה באכילה, כי לא נשאר להם פת בסלם, ובקרר וצאנך ירביון, וכסף וזהב ירבה לך, וכל אשר לך ירבה, והיינו שיהיה לך מזונות מזומנים גם על

וביאר הרד"ק רבי בונם מפרשיסחא יז"ע דלכאורה בקללה זו יש בה גם ברכה, שמזונו מוכן לפניו תמיד, וכמאמרם (ברכות נו.) הרואה נחש בחלום פרנסתו מזומנת לו ע"ש. ולמה לא נתקלל בקללה שלימה. וביאר כי זהו בעצם קללתו העצומה, שכל הברואים עיניהם תלויות לשמים לצורך מזונותם, וה' נותן לבהמה לחמה לבני עורב אשר יקראוהו, אבל הנחש אין ה' רוצה לראותו, ולא מעוניין שיקבל את פניו, ועל כן נותן לו לחמו באופן כזה שימצאהו תמיד, ולא יצטרך לבוא ולבקש ממנו. וזהו דומה לבן מלך שאינו שפוי בדעתו, ובזיון הוא להמלך כאשר יסתובב עצמו בבית המלכות, והוא משלחו אל מקום אחר, ונותן לו כל מחסורו שם כיד המלך, ובלבד שלא יסתובב בבית המלכות, ולא יצטרך לקבל פניו בשום אופן.

והנה המדבר הוא מקום נחש שרף ועקרב, ובימים ההם, לא הסתובבו בו רק ישראל. ולפי ראות עין, הנחש שם הוא המבורך, שיש לו מזונו בהרחבה, לא חסר לו מעפר המדבר, וישראל מחוסרים ברכה, שכל הלילה אין בבית גרגיר מן המן, ואין מה לאכול, ומי יודע אי יתרמי נס למחר להמטיר להם שנית לחם מן השמים. אבל האמת לאמיתו הוא להיפוך, כי הנחש הוא המקולל, הוא לא ישא עינו לשמים אף פעם עבור צורך מזונו, ואנחנו הם המתברכים, שאתם הדבקים בה' אלקיכם תמיד, ומכוונין לבם לשמים מדי יום ביומו.

וזהו ביאור הענין שסיפרה תורה, וידבר העם באלקים ובמשה וגו', ונפשנו קצה בלחם הקלוקל, וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים וינשכו את העם וגו'. ויאמר ה' אל משה עשה לך שרף ושים אותו על נס, והיה כל הנשוך וראה אותו וחי (במדבר כא-ה). והכוונה, הם ידעו מעלת המן שטועמין בו כל הטעמים, אבל כאב לבם על העינוי, שאי אפשר להניח ממנו עד למחר, ואין להם פת בסלו, כי כל לחם מתקיים לאיזה ימים, אבל זהו לחם שיש בו קלקול, וחסר השמש ונמס, ומה שלוקטים ומשאירים עד בוקר, וירם תולעים ויבאש. והם לא רוצים בלחם כזה, שבכל יום יהיו יושבים ומצפים אם יהיה להם למחר מה לאכול, ומי יודע אם יתרמי ניסא.

ועל כן העיר להם ה', שאדרבה זה מראה חיבתם, כהמלך שפוסק מזונות בנו יום ביומו, כי רוצה להתראות עמו, וכאשר ייסר איש את בנו כן ה' אלקיך מייסרך, ולאות על

ח-ה). אך בתפלה יכולין לעורר רחמי שמים לשנות הצירופים של אותיות הללו לטובה, ואמרת אלוה- צרופה, והיינו לשנות מצרה לצהר, מנגע לענג וכו'. ויש לומר דזהו מה שמתפללים (בתפלת אבינו מלכנו) קרע רוע גזר דיננו, שגם כאשר אי אפשר לקרוע הגזר שיצא מהמלך, אף על פי כן ישנה הצירוף מרע לטוב, וקרע 'רוע' גזר דיננו, שיקרע הצירוף הרע שבו, וממילא יתהפך הכל לטובה. והנה העתר המהפך את התבואה, לא משנה מציאות התבואה, אלא הופכה ממקום למקום, שמה שהיה למעלה משתנה להיות למטה או מהצדדים, וצירופי התבואה משתנים, ועל דרך זה היא תפלת הצדיקים, שמהפכים צירוף הרגזנות שיש בהגזירה למדת רחמנות, שהצירופים שבה יתהפכו לטובה.

וכמו שפירש מרן אדמו"ר מסאטמאר זי"ע (שבשבע זו חל היומא דהילולא) דלכן אמרו (מגילה לא.) דאין מפסיקין בקללות, אלא אחד קורא כל דברי התוכחה מתחלתה ועד סופה, דידוע שכל דברי התוכחה הם מלאים גם כן בברכות, והיינו שיש בצירופי אותיותיה ברכות רבות. ויתכן שיש בזה צירופים מאותיות שבתחלתה עם אותיות שבסופה, ואם כן אם יפסיקו באמצעה, לא תהא בה רק צירופי אותיות הקללות ולא הברכות, על כן אין מפסיקין בקללות, שתוכל להצטרף יחד גם הברכות הטמונות בצירופיה השונות ע"כ.

והיוצא לנו מזה, כי בהמאה קללות חסר שתיים שנאמרה בתורה, יש בה צירופים של ברכות, ותפלתן של ישראל מהפכות אותן כעתר מקללה לברכה. וזהו שאמר הכתוב ועבדתם את ה' אלקיכם, זו תפלה, אז וברך את 'לחמך', עולה כמנין הצ"ח קללות, התפלה תהפך אותם לברכה, ועל ידי זה והסירותי מחלה מקרבך. וכמו שנאמר בפרשתנו, והסיר ה' ממך 'כל חלי' (טו-ט), וכתב בפענח רזא שזה גם כן עולה כמנין צ"ח, שיסיר מאתנו כל הצ"ח קללות, והיינו שכולם יתהפכו עלינו לברכה.

שנים רבות, ורם לבבך ושכחת את ה', תתחיל להתרשל מלקבל פני המלך שנותן לך החיל. ותשכח את ה' המוליכך במדבר הגדול והנורא, נחש שרף ועקרב, שהראה לנגד עיניך תמיד את הנחש, שיש לו תמיד מזונו, והיא היא הקללה ולא ברכה. וכנגד זה המאכילך מן במדבר למען ענותך, להיות לך לעינוי, שמוזנותך ירדה רק יום יום, ואין פת בסלו. ולא היה זה כדי לצער אתכם כפי שנראה בהשקפה הראשונה, אלא תכליתו היה 'להטיבך באחריתך', התוצאה ממנה היא טובתך, שעל ידה תקבל פני קונך יום יום. ולכן גם כאשר ה' ירבה לך השפעתו, וכסף וזהב ירביון לך, וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל, תהא כבן החכם, אשר לא מחסר לקבל פני המלך גם כאשר יש לו כל טוב, שאם לא כן, יצטרך ה' לעשות כהמלך שפסק ליתן לו מזונו על כל השנה, אלא יספיק רק מיום ליום. והחכם עיניו בראשו, להקדים תמיד תפלה לצרה, לבקר את ה' בהיכלו כאשר יש לו כל צרכיו לפניו.

*

והנה הבטיחה תורה, ועבדתם את ה' אלקיכם, וברך את לחמך ואת מימין, והסירותי מחלה מקרבך (שמות כג-כה). ודרשו חז"ל (בבא מציעא קז:), ועבדתם את ה', זו תפלה וכו' ע"ש. ונראה כי כח התפלה עצומה מאד, ואמרו (יבמות טד.) ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו (בראשית כה-כא), אמר רבי יצחק למה נמשלה תפלתן של צדיקים כעתר, מה עתר זה מהפך את התבואה ממקום למקום, כך תפלתן של צדיקים מהפכת מדותיו של הקב"ה ממדת רגזנות למדת רחמנות ע"כ. ויש להבין הכוונה בהדמיון של התפלה לעתר שמהפכת את התבואה.

ונראה דידוע מספרים הקדושים שכאשר גזירה יוצאת מן השמים, היא ניתנה בכתב באותיות, וכתב אשר נכתב בשם המלך ונחתום בטבעת המלך אין להשיב (אסתר

הגליון הזה נתנדב על ידי

<p>מוה"ר ר' יצחק דייטש הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסו בתו למול טוב</p>	<p>לע"נ ב"ק הגה"צ רבי משה מרדכי בן הגה"צ רבי ישעיהו זצוק"ל אב"ד וואדקערש זצ"ו – במ"ס פרי משה נסתלק ביום כ"ז אב תש"ט לפ"ק תנצבה</p>	<p>מוה"ר ר' ירמיה טעססלער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסו בתו למול טוב</p>
<p>מוה"ר ר' ישראל דאזנבערג הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למול טוב</p>	<p>מוה"ר ר' יצחק פישער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למול טוב</p>	<p>מוה"ר ר' יוסף אלי קנאפלער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למול טוב</p>
<p>מוה"ר ר' נחמיי יואל גיידא הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהכנס בנו לעול התורה והמצות</p>	<p>מוה"ר ר' אשר זעליג נאה הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהכנס בנו לעול התורה והמצות</p>	<p>מוה"ר ר' דוד לייב פוקס הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב</p>